

Santa Maria de Uda

Sa crèsia romànica de Santa Maria s'agatat appena foras de sa bidda, in d-un'àrea chi fiat unu campusantu antigu meda. Ndi dd'ant pesada is Mòngius Benedetinus de S. Vittore intra su 1135 e su 1145, cun arrocus de perda de cracina bogada in zona de Teulada, e apitzus de una crèsia chi giai ddoi fiat. Sempri ingunis ddoi fiat su conventu puru, ma de issu no est abarrau nudda. Aintrus ddoi funt tres navadas cun bòvida in linna e pratzias de colonnas de època arromana. Is trancafilus invècias funt de sa pròpia època de sa crèsia. Su presbitèriu abarrat prus in artu e asuta de s'altari majori s'agatant duus lionis chi unu tempus fiant positzionaus a is ladus de s'afaciada. Su presbitèriu acabbat cun un'àbsidi a mesu tundu posta faci a est. Sa luxi intrat aintrus de sa crèsia de is biforas e de is monòforas chi s'agatant in is ladus longus e in s'àbsidi.

A parti de foras sa crèsia est in perda de cracina cun partis in marmu e perda niedda.

Is archixeddus totu a giru de sa crèsia funt poderaus de consolas decoradas totus a manera diferenti cun sculturas afigurantis animalis e òminis.

S'afaciada acabbat cun d-unu campanili a vela eest pratzia in quatre livellus de guarnissas.

Afaciada de sa Crèsia de Santa Maria

Sa Crèsia de Santa Maria aintrus

Santa Giusta

Sa Crèsia prus importanti de sa bidda est dedicata a sa patrona Santa Giusta, chi s'afestat su 14 de Maju. Custa crèsia dd'ant fraigada in su 1500 in sestu gòticu- cadelanu. Sa festa in onori de Santa Giusta si torrat a fai su 17 de Donniasantu puru, in s'arregodu de sa strossa de àcua de su 1898, giai ca in cudd'ocasioni is tzitadinus meda chi si fiant fuius de is logus allagaus iant agatau arreparu aintrus de sa crèsia, chi s'agatàt in d-unu cucureddu e duncas abarrat prus in artu de is terrenus prenu de àcua.

Stòria de su campanili

In su 1953 su predi chi nci fiat a Uda, Don Raimondo Fresia, giai ca a sa crèsia de Santa Giusta dd'ammancàt su campanili, iat aviau su progetu po ddu fraigai e duncas iat organizau un'operatzioni po ponni impari su dinai chi serbiat po ddu fai. Si fiant organizadas bèndidas de beneficèntzia, e chini podiat fiat po de badas pani, drucis e atras cosas po ddas bendi in custas fieras, e su guadàngiu fiat totu donau po fai su campanili. Una borta postu in pari su dinai Don Fresia iat cumandau de fai su progetu a s'Ing. Pellegrino Raffaello de Casteddu e a su matessi tempus iat circau unu maistu de muru po dd'afidai sa realizatzioni de s'òpera. Pustis chi su predi iat fatu una circa ampra de maistus de muru e de is òperas chi iant realizau, iat scioberau a Ibba Vincenzo de Quartu Sant'Aleni cojau cun d-una fèmina de Uda e residenti innoi, chi a cuss'època teniat 23 annus e iat giai fatu parcius trabballus cumentis a: su tzinema de propiedadi de Soriga Antonio, su bar de Raccis Stefano e sa sienda Imeroni.

Is trabballus fiant inghitzaus in s'istadi de su 1953 e in sa squadra de muradoris ddoi fiant : 1. su maistu de muru Vincenzo Ibba 2. Su segundu maistu Antonio Podda 3. Su manovali. Orrù Antonio

4. Su manovali Pani Gesuino 5. Su manovali Fenu Carmelo 6. Su manovali Planu Luigi. Impari a is maistus e a is manovalis iant trabballau fintzas tzitadinus meda, cambiendisì de turnu parti a mengianu e parti a merì. Is primus perdas portadas po su campanili ddas iant cuberadas de unu ponti sciusciau chi truessàt s'Arriu Cixerri.

Una borta scerau su maistu de muru e aprovau su progetu, si fiant fatus is rilievus e cumentzaus is scavus po fai is fundatzionis. In su interis sa popolatzioni iat sighiu a fai s'arregorta de su dinai e unus cantu voluntàrius tragànt a cantieri cun carretonis a cuaddus e a bois, su materiali chi serbiat po sa costruzioni cumentis a arena e perdas de arriu. Difati is materialis imperaus po ndi pesai su campanili fiant:

- Perdas de arriu e de cava;
- Arena de arriu;
- Cimentu armau po fai is fundatzionis in d-una platea unica de is quatre pilastrus in s'urtimu pianu, innui nci funt is campanas e is cùpolas;
- Is gradinus de sa scala funt fatus cun perdas de trachiti de Serrenti, segaus a triàngulu e stichius in su muru.

Sa fraigadura de su campanili est stètia problemàtica massimamenti po mori de s'artària de 30 metrus chi depiat sodigai. Difati no fiat fàcili a fai lompi is materialis a su pianu chi serbiat manu a manu chi su campanili cresciat in artària, considerau ca su montacàrrigu lompiat màssimu a 10 metrus, de ingunis a susu totu su materiali si depiat portai a coddu e cun is talloras. In prus una borta si fiat segau su montacàrrigu, e si fiat artziau e abasciau fendi diaici tremmi totu su ponti. Po fortuna no nc'est stètia disgràtzia ma timoria meda candu sa squadra chi ddoi fiat traballendi apitzus si fiat dèpia aguantai a forti a su pontègiu fintzas a candu su montacàrrigu fiat torrau frimmu. Lòmpius a s'artària de is quartus arcus fiat mancau su dinai po comporai sa perda e duncas su maistu lbba ddus iat fatus in cimentu armau donendiddi simbillàntzia de perdas. Apitzus de sa cùpola s'est posta una stàtua de Nosta Sennora, arta prus o mancu duus metrus, artziada a manu e cun s'agiudu de parancus, operatzioni durada in totu tres diis. Is trabballus funt spaciaus in su beranu de su 1955. In su mesi de Maju de su pròpiu annu s'est incingiau su campanili ananti de is autoridadis de sa bidde e de totu sa popolatzioni chi fiat acurta, orgolliosa de s'òpera chi int agiudau cun generosidadi a fai.

Afaciada de sa Parròchia

Santa Luxia

Est una cresiedda in su sartu chi s'agatat in sa Strada Provintziali Casteddu - Santadi, a pagu tretu de sa Reserva de su WWF de Monti Arcosu. Gràtzias a sa voluntadi de sa genti de sa bidda dd'ant torrada a pesai in is annus '60.

Afaciada de sa Crèsia de Santa Luxia

Santu Nicola

A pagus chilòmetrus de su centru abitau, aintru de s'àrea chi si narat "Oasi de Santu Nicola" s'agatat sa Crèsia chi tenit su matessi nòmini, de orìgini antiga meda. Santu Nicola s'afestat s'ùrtima cida de Làmpadas.

Afaciada de sa Crèsia de Santu Nicola